

แนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2*
SCHOOL ADMINISTRATION GUIDELINES FOLLOWING TO THE GOOD
GOVERNANCE UNDER KHON KAEN PRIMARY EDUCATION
SERVICE AREA OFFICE 2

สมยศ สุวรรณชัย¹, วิเชียร รุ้ยยืนยง²

Somyote Suwunnachai¹, Wichian Rooyuenyong²

มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ^{1,2}

Northeastern University^{1,2}

Email : numrumruay@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1)ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล และ 2) ศึกษาแนวทางพัฒนาในการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้อำนวยการสถานศึกษา ครูและ บุคลากรทางการศึกษา จำนวน 30 คน ครู จำนวน 203 คน และบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 104 คน รวมทั้งสิ้น 337 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าความถี่การจำเป็น

ผลการวิจัยพบว่า 1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 สภาพปัจจุบัน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง สภาพที่พึงประสงค์ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก 2. ผลการศึกษาแนวทางพัฒนาการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต 2 มี 10 แนวทาง 17 ประเด็น

คำสำคัญ : การบริหารสถานศึกษา; หลักธรรมาภิบาล; แนวทาง

ABSTRACT

This research aimed to study: 1) the current conditions and the desirable conditions of the school administration following to the good governance, and 2) the developmental guidelines for the school administration following to the good governance under Khon Kaen Primary Education Service Area Office 2. The research samples included 30 school administrators, 203 teachers, and 104 educational personnel, totally 337 cases. The research instrument was questionnaires. The statistics used for analyzing the data contained the frequency, percentage, mean, standard deviation and the needs value.

The research findings revealed that: 1. The study results from the current conditions and the desirable conditions of the school administration following to the good governance under Khon Kaen Primary Education Service Area Office 2 were that the current conditions appeared as a whole in the moderate level; and the desirable conditions implied totally in the much level. 2. The study results from developmental guidelines for the school administration following to the good governance under Khon Kaen Primary Education Service Area Office 2 covered 10 guidelines and 17 issue.

Keywords : School administration; Good governance; Guidelines

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย 2561 ได้มีการวางกรอบเกี่ยวกับหลักธรรมาภิบาลของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีไว้ มาตรา 65 และมาตรา 76 ให้เป็นไปตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2561) ในยุทธศาสตร์ชาติ 2561-2580 ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ มีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญเพื่อปรับเปลี่ยนภาครัฐที่ยึดหลัก “ภาครัฐของประชาชนเพื่อประชาชนและประโยชน์ส่วนรวม” โดยภาครัฐต้องทำหน้าที่ในการกำกับหรือในการให้บริการโดยยึดหลักธรรมาภิบาล อย่างไรก็ตาม แม้ว่าที่ผ่านมาประเทศไทยจะได้มีการปรับเปลี่ยนระบบบริหารจัดการภาครัฐอย่างต่อเนื่อง โดยพยายามนำแนวคิดใหม่ๆ เข้ามาใช้เป็นหลักในการบริหาร แต่จากการวิเคราะห์สถานการณ์ของประเทศไทยโดยคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561 พบว่า การดำเนินงานและบริหารจัดการภาครัฐยังคงขาดการบูรณาการ ขาดความต่อเนื่อง มีประสิทธิภาพต่ำ ขาดความโปร่งใส ขาดความรับผิดชอบและขาดธรรมาภิบาล ปัญหาคอร์รัปชันยังคงพบได้เป็นวงกว้าง การบังคับใช้กฎหมายยังขาดประสิทธิภาพลงระเบียบมีจำนวนมาก ล้าสมัยไม่ทันกับการเปลี่ยนแปลงหรือ แม้แต่ขัดแย้งกันเอง ประกอบกับมีความล่าช้าในการกระจายอำนาจ ส่งผลให้การแก้ปัญหาและการตอบสนองต่อเป้าหมายการพัฒนาในพื้นที่ต่างๆ ขาดประสิทธิภาพในการดำเนินนโยบายสาธารณะและการให้บริการสาธารณะที่มีคุณภาพเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตประชาชน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2561)

ในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ขอนแก่น เขต 2 บางแห่ง พบว่าปัญหาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ดังรายงานผลการดำเนินการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 ปีงบประมาณ 2563 ถึงแม้ว่าได้ดำเนินการเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหาร และการจัดการศึกษา โดยมุ่งผลสัมฤทธิ์ บริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลแต่ยังพบปัญหาอุปสรรคในการบริหารจัดการ และการดำเนินงานตามแผนงาน โครงการ/กิจกรรม การได้รับงบประมาณในการบริหารจัดการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จากหน่วยงานต้นสังกัดล่าช้า ไม่เป็นไปตามกรอบงบประมาณและปฏิทินที่กำหนด ส่งผลต่อการบริหารงบประมาณ การดำเนินโครงการบางโครงการ ไม่ได้ดำเนินการตามปฏิทินที่วางไว้ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2, 2563)

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าวผู้วิจัยมีความสนใจศึกษาแนวทางการบริหารการบริการสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็น การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2

2.2 เพื่อศึกษาแนวทางพัฒนาในการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 สถานศึกษาได้สารสนเทศในการกำหนดเป็นแนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร

3.2 สำนักงานเขตพื้นที่ได้แนวทางและข้อมูลสารสนเทศการในการกำหนดนโยบายหรือส่งเสริมในการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัด

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้อำนวยการสถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษา ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 ได้มาด้วยการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างของ สูตร Taro Yamane (1973) เป็นผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 30 คน ครู จำนวน 203 คน และบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 104 คน รวมทั้งสิ้น 337 คน โดยใช้การสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale 5 ระดับ) ที่ใช้สอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 ประกอบด้วย 2 ตอน คือ ตอนที่ 1

ตำแหน่งของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ผู้อำนวยการสถานศึกษา ครู และบุคลากรทางการศึกษา มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 มีลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบมาตราประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ ค่าความตรงตามเนื้อหาอยู่ระหว่าง 0.66 – 1.00 และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.98 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป ส่วนสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่และร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ ดัชนีความต้องการจำเป็น (PNI_{modifieds}) ค่ามัธยฐาน และค่าพิสัยควอไทล์

5. ผลการวิจัย

5.1 ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2

ตารางที่ 1 สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็น ของการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล หลักธรรมาภิบาล โดยภาพรวม

การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			PNI	ลำดับ
	\bar{X}	S.D.	ระดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ		
1. การบริหารสถานศึกษาตามหลักประสิทธิภาพ	3.25	0.34	ปานกลาง	4.58	0.23	มากที่สุด	0.41	2
2. การบริหารสถานศึกษาตามหลักประสิทธิผล	3.25	0.34	ปานกลาง	4.48	0.33	มาก	0.38	9
3. การบริหารสถานศึกษาตามหลักการตอบสนอง	3.23	0.33	ปานกลาง	4.61	0.35	มากที่สุด	0.43	1
4. การบริหารสถานศึกษาตามหลักการรับผิดชอบต่อผู้เกี่ยวข้อง/สามารถตรวจสอบได้	3.26	0.37	ปานกลาง	4.47	0.25	มาก	0.37	10
5. การบริหารสถานศึกษาตามหลักเปิดเผย/โปร่งใส	3.23	0.31	ปานกลาง	4.55	0.29	มากที่สุด	0.41	3
6. การบริหารสถานศึกษาตามหลักนิติธรรม	3.25	0.34	ปานกลาง	4.50	0.28	มาก	0.38	7
7. การบริหารสถานศึกษาตามหลักความเสมอภาค	3.25	0.34	ปานกลาง	4.52	0.27	มากที่สุด	0.39	6

การบริหารสถานศึกษาตาม หลักธรรมาภิบาล	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			PNI	ลำดับ
	\bar{X}	S.D.	ระดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ		
8. การบริหารสถานศึกษาตามหลัก การมีส่วนร่วม/การพยายาม แสวงหาฉันทามติ	3.26	0.35	ปานกลาง	4.54	0.33	มากที่สุด	0.39	5
9. การบริหารสถานศึกษาตาม หลักการกระจายอำนาจ	3.25	0.34	ปานกลาง	4.49	0.30	มาก	0.38	8
10. การบริหารสถานศึกษาตาม หลักคุณธรรม/จริยธรรม	3.23	0.33	ปานกลาง	4.51	0.32	มากที่สุด	0.40	4
รวม	3.25	0.34	ปานกลาง	4.53	0.30	มากที่สุด	0.39	-

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพปัจจุบัน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีการปฏิบัติสูงสุด คือ ด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลักภาวะรับผิดชอบ/สามารถตรวจสอบได้ อยู่ในระดับปานกลาง รองลงมา คือ ด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลัก การมีส่วนร่วม/การพยายามแสวงหาฉันทามติ อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนด้านที่มีการปฏิบัติ ต่ำที่สุด คือ ด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลักเปิดเผย/โปร่งใส อยู่ในระดับปานกลาง

สภาพที่พึงประสงค์ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีระดับปฏิบัติพึงประสงค์สูงสุด คือการบริหารสถานศึกษาตามหลักการตอบสนองอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลักประสิทธิภาพ อยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนด้านที่มี ค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลักภาวะรับผิดชอบ/สามารถตรวจสอบได้ อยู่ในระดับมาก

ความต้องการจำเป็น ของการบริหารสถานศึกษาตาม หลักธรรมาภิบาลสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 โดยภาพรวม พบว่า ความต้องการจำเป็นเฉลี่ยเท่ากับ 0.39 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านสามารถเรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปน้อย ดังนี้ ด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลักการตอบสนอง (PNI=0.43) รองลงมา คือด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลักประสิทธิภาพ (PNI=0.41) ด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลักเปิดเผย/โปร่งใส (PNI=0.41) ด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลักคุณธรรม/จริยธรรม (PNI=0.40) ด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลัก การมีส่วนร่วม/การพยายามแสวงหาฉันทามติ (PNI=0.39) ด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลักความเสมอภาค (PNI=0.39) ด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลักหลักนิติธรรม (PNI=0.38) ด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลักการกระจายอำนาจ (PNI=0.38) ด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลักประสิทธิผล (PNI=0.38) และด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลักภาวะรับผิดชอบ/สามารถตรวจสอบได้ (PNI=0.37)

5.2 แนวทางพัฒนาการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 มี 10 แนวทาง 17 ประเด็น ดังนี้

5.2.1 ด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลักตอบสนอง พบว่า 1) ควรมีการสำรวจความพึงพอใจ/ความต้องการของคณะครู นักเรียน ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และ

ชุมชน เกี่ยวกับการปฏิบัติงานของโรงเรียน เพื่อนำผล มาดำเนินการบริหารงานในโรงเรียน 2) ควรมี การสื่อสารกับบุคลากร กรรมการสถานศึกษา ผู้มารับบริการและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้มี ความรู้และ ความเข้าใจ นโยบาย เป้าหมาย และทิศทางการดำเนินงาน เพื่อสร้างความเชื่อมั่น ความไว้วางใจ ในการ การจัดการศึกษา โดยใช้รูปแบบที่หลากหลายและเหมาะสมกับยุคปัจจุบันเช่น การใช้ แอปพลิเคชัน line หรือ สร้างเพจ Facebook ของโรงเรียน

5.2.2 ด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลักประสิทธิภาพ พบว่า 1) ควรบริหารงานอย่าง มีระบบ น้อยกว่าเวลาที่กำหนด โดยการสร้างแรงจูงใจแก่ผู้ร่วมปฏิบัติงานหรือบุคลากรที่เกี่ยวข้อง 2) ควรจัดการควบคุมการใช้ทรัพยากรทางการศึกษา อย่างประหยัด และคุ้มค่า เกิดประโยชน์สูงสุดในการ การจัดการศึกษา เช่น มีการสอบราคา เปรียบเทียบราคา ที่หลากหลายเพื่อสร้างทางเลือกในการใช้ งบประมาณให้สามารถคุ้มค่ากับการจัดการศึกษา

5.2.3 ด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลักเปิดเผย/โปร่งใส พบว่า 1) ควรจัดวางระบบ การตรวจสอบ ควบคุม ภายในโรงเรียนที่ชัดเจนและทุกฝ่ายตรวจสอบได้ มีการแต่งตั้ง ตรวจสอบที่มี ส่วนร่วมจากบุคลากรส่วนมาก 2) ควรเปิดเผยข้อมูลให้บุคลากรทราบในการให้ความดีความชอบ

5.2.4 ด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลักคุณธรรม/จริยธรรม พบว่า ควรส่งเสริม สนับสนุน และสร้างจิตสำนึกความรับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่ เป็นแบบอย่างที่ดี ของบุคลากรให้ เป็นไปตามมาตรฐานและจรรยาบรรณวิชาชีพ เช่นการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่าง แก่บุคลากรใน สถานศึกษา การให้บุคลากรร่วมอบรมพัฒนาตนเองในการปฏิบัติตามมาตรฐานวิชาชีพอันดีงาม

5.2.5 ด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลักการมีส่วนร่วม/การพยายามแสวงหาฉันทามติ พบว่า 1) ควรเปิดโอกาสให้บุคลากรและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง มีส่วนร่วมในการประเมินผลการ ดำเนินงาน ตามขอบข่ายงาน 4 ด้านของโรงเรียน 2) ควรเปิดโอกาสให้บุคลากรและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง มีส่วนร่วมในการตัดสินใจแก้ปัญหาการดำเนินงาน ด้านต่าง ๆ ของโรงเรียน

5.2.6 ด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลักความเสมอภาค พบว่า 1) ควรสร้างความ ตระหนักแก่บุคลากรทุกคนในสถานศึกษาในเรื่องอำนวยความสะดวกให้บริการแก่ทุกคน ที่มาติดต่อ ราชการ มารับบริการโดยเท่าเทียมกัน 2) ควรจัดให้มีระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างทั่วถึง

5.2.7 ด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลักหลักนิติธรรม พบว่า ควรใช้ระเบียบ กฎหมาย ข้อบังคับของทางราชการที่ถูกต้อง ในการให้บริการผู้รับบริการด้วยความเป็นธรรม ทุกกลุ่ม คน ไม่เลือกปฏิบัติ และการสร้างความตระหนักความเข้าใจบทบาทหน้าที่ของทุกคนในสถานศึกษา

5.2.8 ด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลักการกระจายอำนาจ พบว่า ควรมีการนิเทศ กำกับติดตาม ผลการดำเนินงานของบุคลากรแต่ละฝ่ายงานอย่างเป็นระบบ เพื่อให้บุคลากรปฏิบัติงาน ที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มความสามารถ และมีคู่มือการทำงานของบุคลากรภาพรวมโดยชัดเจน เพื่อสร้างความเข้าใจ ความต่อเนื่อง ในการปฏิบัติงาน

5.2.9 ด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลักประสิทธิผล พบว่าควรมีการ กำกับ ติดตาม ปรับปรุงและแก้ไข รายงานผลการ ปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากภายนอก และนำมาปรับใช้พัฒนาอย่างต่อเนื่องและใช้เครื่องมือและเครือข่ายเทคโนโลยีสารสนเทศ ใช้ในการ ปฏิบัติงาน มีข้อมูลที่ทันสมัย

5.2.10 ด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลักภาระรับผิดชอบ/สามารถตรวจสอบได้ พบว่า 1) ควรจัดให้มีการรายงาน เผยแพร่ ผลการดำเนินงานการจัดการศึกษาต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสาธารณะ ทุกปีการศึกษา 2) มีการจัดให้มีระบบประกันคุณภาพภายใน 3) มีการเตรียมความพร้อมเพื่อรับการประกัน คุณภาพสถานศึกษาโดยองค์กรภายนอก

6. อภิปรายผลการวิจัย

6.1 สภาพปัจจุบัน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีการปฏิบัติสูงสุด คือ ด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลักภาระรับผิดชอบ/สามารถตรวจสอบได้ อยู่ในระดับปานกลาง รองลงมา คือ ด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลัก การมีส่วนร่วม/การพยายามแสวงหาฉันทามติ อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนด้านที่มีการปฏิบัติ ต่ำที่สุด คือ ด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลักเปิดเผย/โปร่งใส อยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเนื่องจาก ผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 บางส่วนอาจขาดความตระหนัก การจัดวางระบบการตรวจสอบ ควบคุม ภายในโรงเรียนที่ชัดเจนและทุกฝ่ายตรวจสอบได้ การเปิดเผย จำนวนงบประมาณและแผนการใช้จ่าย แต่งตั้งคณะกรรมการการนิเทศติดตามตรวจสอบผลการดำเนินงานตามแผนงาน โครงการ กิจกรรมต่าง ๆ เพื่อลดความเสี่ยง ความผิดพลาด การทุจริตงบประมาณประจำปีอย่างถูกต้องเป็นจริง การแจ้งข้อมูลให้บุคลากรทราบในการให้ความดีความชอบ บทลงโทษแก่บุคลากร อย่างตรงไปตรงมา เป็นที่น่าเชื่อถือ หรือไม่ได้ยึดหลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษาจึงทำให้ข้าราชการครู บุคลากรทางการศึกษาและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเกิดความไม่เชื่อมั่นในความโปร่งใส ซึ่งสอดคล้องงานวิจัยของ วิเชียร รุ้ยนิยง และคณะ (2559) ที่ได้ศึกษาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 พบว่าสภาพการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 ด้านที่มีการปฏิบัติค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ หลักความโปร่งใส สอดคล้องกับ นภัสนันท์ ศรีคุณ (2559) ได้ทำวิจัยแนวทางการใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 ผลการวิจัย พบว่า สภาพปัจจุบันการบริหารงานโดยใช้หลักธรรมาภิบาลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 โดยรวมพบว่าอยู่ในระดับปานกลาง

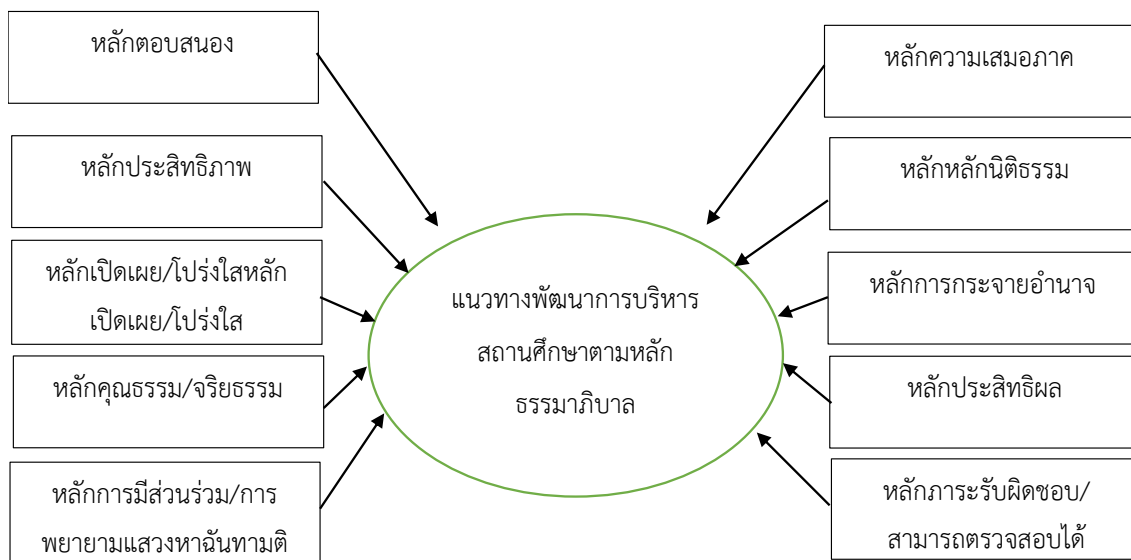
6.2 สภาพที่พึงประสงค์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องจาก ครู บุคลากรทางการศึกษาและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีความรู้ความเข้าใจและการเข้าถึงองค์ความรู้ทางการบริหารสถานศึกษาที่จะเป็นได้มากขึ้นในยุคดิจิทัลทำให้ตระหนักถึงผลดีที่จะเกิดขึ้นจากการบริหารสถานศึกษาโดยยึดหลักธรรมาภิบาล คาดหวังการให้บริการ อำนวยความสะดวก ภายในเวลา อย่างมีคุณภาพ ตามบทบาทหน้าที่ อย่างเป็นกันเองกับผู้มารับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย มีการสื่อสารกับบุคลากร กรรมการสถานศึกษา ผู้มารับบริการและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้มี ความรู้และความเข้าใจนโยบาย เป้าหมาย และทิศทางการดำเนินงาน เพื่อสร้างความเชื่อมั่น ความไว้วางใจ ในการจัดการศึกษา และมีการสำรวจความพึงพอใจ / ความต้องการของคณะครู นักเรียน ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และชุมชน เกี่ยวกับการปฏิบัติงานของโรงเรียน เพื่อนำผล มาดำเนินการบริหารงานในโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธีระ ลีศิริสรพ์ (2560)

ได้ทำวิจัยแนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 กลุ่ม 3 ผลการวิจัย พบว่าสภาพที่พึงประสงค์การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล อยู่ในระดับมาก และ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ญัฐพล ชัยน้อย (2563) ได้ทำวิจัยเรื่องความต้องการจำเป็นในการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดนครราชสีมา พบว่าสภาพที่พึงประสงค์ในการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัด นครราชสีมา โดยภาพรวมอยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือด้านหลักการมีส่วนร่วมการพยายามแสวงหาฉันทามติ รองลงมาคือด้านหลักการรับผิดชอบสามารถตรวจสอบได้ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ย ต่ำสุด คือ ด้านหลักการตอบสนอง

6.3 แนวทางพัฒนาการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 พบว่า ด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลักตอบสนองเป็นด้านที่มีความต้องการจำเป็นสูงที่สุดเป็นอันดับหนึ่ง โดยมีแนวทางพัฒนา คือ ควรมีการสำรวจความพึงพอใจ/ความต้องการของคณะครู นักเรียน ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และชุมชน เกี่ยวกับการปฏิบัติงานของโรงเรียน เพื่อนำผลมาดำเนินการบริหารงานในโรงเรียน ควรมีการสื่อสารกับบุคลากร กรรมการสถานศึกษา ผู้มารับบริการและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้มี ความรู้และความเข้าใจ นโยบาย เป้าหมาย และทิศทางดำเนินงาน เพื่อสร้างความเชื่อมั่น ความไว้วางใจ ในการจัดการศึกษา โดยใช้รูปแบบที่หลากหลายและเหมาะสมกับยุคปัจจุบันเช่น การใช้ แอปพลิเคชัน line หรือ สร้างเพจ Facebook ของโรงเรียน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การบริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบางแห่งยังไม่สามารถตอบสนองความต้องการ หรือการมีส่วนร่วม ของครู บุคลากรทางการศึกษาและ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ขจรศักดิ์ ว่องไว (2562) ได้วิจัยเรื่องการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิผล การบริหารงานในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษามุกดาหาร ผลการวิจัยพบว่าแนวทางการพัฒนาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามุกดาหาร เพื่อให้เกิดประสิทธิผล ในการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล ในโรงเรียน ควรมีการพัฒนาหลักการตอบสนอง หลักธรรมาภิบาลมี ความสำคัญ ความเที่ยงธรรมกับทุก ๆ ด้าน ยึดระเบียบแบบแผนปฏิบัติการตอบสนอง ของงานนั้น ๆ กระตุ้นให้บุคลากรปฏิบัติงานที่ตอบสนองต่อความต้องการของผู้มีส่วนได้ ส่วนเสีย กำหนดระยะเวลาอย่างชัดเจน ถูกต้อง โปร่งใส

7. องค์ความรู้ใหม่

จากการวิจัยเรื่อง แนวทางพัฒนาการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 มี 10 แนวทาง 17 ประเด็น ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 แนวทางพัฒนาการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 หน่วยงานต้นสังกัดควรมีการสำรวจหน่วยงานในสังกัดในบริหารงานตามหลักตอบสนองต่อการให้บริการแก่ผู้รับบริการ การบริหารตามหลักประสิทธิภาพและการบริหารตามหลักเปิดเผย/โปร่งใส

8.1.2 หน่วยงานต้นสังกัดควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารสถานศึกษาตามหลักหลักตอบสนอง การบริหารตามหลักประสิทธิภาพและการบริหารตามหลักเปิดเผย/โปร่งใส

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 ควรมีการสำรวจความพึงพอใจ ความต้องการของคณะครู บุคลากรทางการศึกษา และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเกี่ยวกับการจัดวางระบบการตรวจสอบ ควบคุม ภายในโรงเรียนที่ชัดเจนและทุกฝ่ายตรวจสอบได้ การนิเทศติดตามตรวจสอบผลการดำเนินงาน การแจ้งข้อมูลให้บุคลากรทราบในการให้ความดีความชอบ บทลงโทษแก่บุคลากร อย่างตรงไปตรงมา เป็นที่น่าเชื่อถือ เพื่อนำผลมาปรับปรุงการบริหารสถานศึกษา

8.2.2 ควรเพิ่มและเปิดโอกาสให้คณะครู บุคลากรทางการศึกษา และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษา มีความเข้าใจและการเข้าถึงการให้บริการ อย่างมีคุณภาพตามบทบาทหน้าที่ อย่างเป็นกันเองกับผู้รับบริการ มีการสื่อสารกับบุคลากรกรรมการสถานศึกษา ผู้มารับบริการมีความรู้และความเข้าใจ นโยบาย เป้าหมาย และทิศทางการดำเนินงาน เพื่อสร้างความเชื่อมั่น ความไว้วางใจ ในการจัดการศึกษา

8.2.3 ควรมีการสำรวจความพึงพอใจ/ความต้องการของคณะครู นักเรียน ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และชุมชน เกี่ยวกับการปฏิบัติงานของโรงเรียน เพื่อนำผลมาดำเนินการบริหารงานในโรงเรียน

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

8.3.1 ควรมีการศึกษาแนวทางไปสู่การปฏิบัติจริงหรือกรณีศึกษาเกี่ยวกับการใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารในการบริหารสถานศึกษา

8.3.2 ควรพัฒนาและมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอื่นๆ

9. บรรณานุกรม

- ขจรศักดิ์ ว่องไว. (2562). การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ณัฐพล ชัยน้อย. (2563). ความต้องการจำเป็นในการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดนครราชสีมา. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.
- ธีระ ลีศิริสรพร, นันทรัตน์ เจริญกุล. (2560). แนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 กลุ่ม 3. กรุงเทพฯ : คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นภัสนันท์ ศรีคุณ. (2559). แนวทางการใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- วิเชียร รุ้ยินยง และคณะ. (2559). การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 25. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น. 39(2). 43-50.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2. (2563). รายงานผลการปฏิบัติงานประจำปี 2563. ขอนแก่น : กลุ่มนโยบายและแผน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2561). ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ.2561-2580. กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2561). รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย. กรุงเทพฯ : สำนักการพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.
- Taro Yamane. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis*. 3rd ed. New York : Harper and Row Publications.